ԵՐԱՐԱՏ

Լրագիր Տաքսիարքական

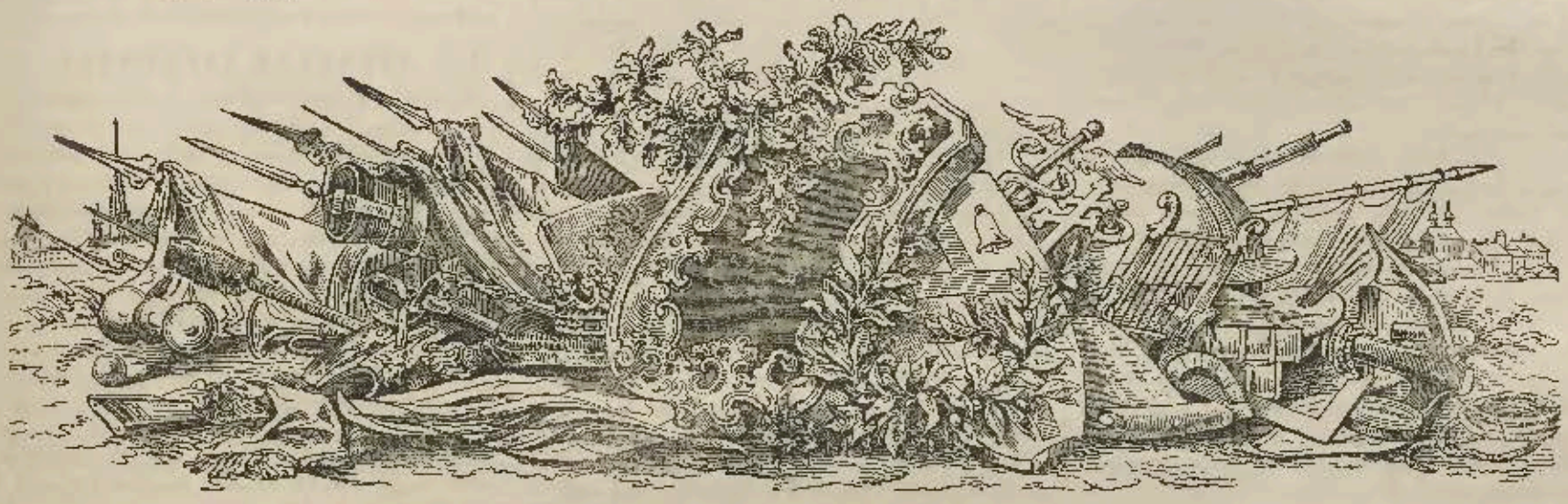

Թիւ 34 — **27 (15) ՕԳՈՍՏՈՍ** — **1855**

ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՒԹԻՒՆ

ԱՍՍՏՐԻԱ· Ս· Դարձին հետ գրուած դաշնագրութիւնը կը ստորագրուի, եւ սա պատճառաւ Ա· Նապոլիոնը, Վիլհելմի Բրիւսիական դրամատէր Նշան կ'ընդունին։ Պատերազմի լուրեր։

ԳԵՂԱՐՔԱ· Վիճակարիա թատրոնին փարիզ կը մնան։

ԱՆԳԼԻԱ· Թագաւորական գահակալութիւնը։ — տարբ վայ մէկ խարհրդաւորութիւն մը։

ՇՈՒՆԳԱՍՏԱՆ· Քալերին պատերազմի պաշտօնին դիրքը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ· Նեղջին· պատերազմի, եւ քաղաքական լուրեր։ — Իսմէր Փաշան Բաղդատեան կարգի նշանը կ'ընդունի։ Թրիֆոլիի լուրեր։ — Հեռագրական լուր։

ՌՈՍԻԱՄԱՆԱՆՆԵՐ· ԻԱՐՈՍԼԱՎԱՆ ԱՂՊ· Ամեն կամ թրաւառուելու եան մէջ կրանի զարուելիքը։ Ֆ։

ԻՍԿԱՆՏԱԼԻՑ ԹՕՍԵՐ։

ԱՍՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ։

Լ·ՍՏՐԻԱՅԻՆ Բոլոգրաֆիան Օգոստոսի 20ին պատրաստ կը դրէ։

Մ՝ենք ապրա կայսեր, մեր շնորհակալ սիրոյ ծնունդեան հանդէսն այս տարի առանձին նշանակութիւն մ՝ունեցաւ։ Ամսոյս 18ին սուրբ Փաշին եւ Աւստրիայի մէջ եղած (կրօնական) դաշնագրութիւնը լմընցած ըլլալով՝ երկու կողմեն լիապէս գործակցեցին — Արքեպան Քահանայապետին կողմանէ կայսերական ոգեբուեաց քով կնոյոլ նուիրակի տեղակալ Վիթէ Փրելա կարդինալն, եւ Աւստրիայի կողմանէ այս բանիս համար մասնաւոր լիապէս գործակալ ընտրուած Պաշիլեան տարեսա Վիէննայի արքեպիսկոպոսն — մայրաքաղաքիս մէջ առաջադրուեցաւ։ Այս դաշնագրին հրատարակութիւնը, ինչպէս ինք իրմէ յայտնի է, շիկրնաբ ըլլալ մինչեւ որ լիապէս իշխանութիւն տուող մեծապատիւ վեհապետները նոյնը չվաւերագրեն եւ վաւերագրեալ օրինակներն իրարու հետ չփոխեն։ Բայց սակայն նոյն իսկ իրաւ ստորագրութիւն գիտնալ՝ այս մեծ եւ կարեւոր գործին բովանդակածին երաշխաւորութիւն կու տայ։ Գրանդիքսա Յաֆսէի մեծապատիւ կայսրն իր մեծ նախահայրմէ ենկեղեցոյ բարեպաշտոն օրդի եւ հոգոյ պաշտպան ըլլալու մասնաւորութեան ընդունած կոչմանը հաստատելի՝ կայսերական գահն ելլելու օրէն սկսեալ հաստատուն եւ որոշ կարգադրութիւններով ան քրիստոնէական մեծ Ճշմարտութիւնը մանչցաւ ու յարգեցի՝ թէ Աստուծոյ եկեղեցին աշխարհական տէրութիւնեանց իսնամակալութեան տակ շիկրնար ըլլալ։ Առավ այնպիսի ճամբայ մը բարեւեցաւ՝ որն որ հարկաւ հոն կը տանէր որ Աւստրիայի եկեղեցոյ հետ ունեցած յարաբերութիւնները՝ միջանորդութեամբ կարգի ու կանոնի դրուին։ Այս միջանորդութեան պաշտօնական հաստատութիւնն այնպիսի պատմական մեծ նշանակութիւն ունեցող դէպք մըն է՝ որն որ չէ թէ միայն Աւստրիայի մէջ մեծ ուրախութեան ու շնորհակալութեան պիտ՝որ ընդունուի, հապա նոյնպէս ամենայն տաճիններին դուրս իրրեւ օրհնութիւնի դէպք մը ցնծութեամբ պիտ՝որ ողջունուի։

— Մ՝ենք ուզեցինք ամենայն պատճառաւ թէ՛ Ս· Դարձին եւ թէ Դեր· Իշխան Արքեպիսկոպոսին Ս· Սանդանոսի կարգին առաջին աստիճանի նշանը շնորհենք։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՐԵՐ

Ամսոյս 16ին ու 17ին դէպքերը պաշտօնական նշանակաւոր ասանկ կը ծանուցուին։ Կորչաքով իշխանն ամսոյս 18ին հեռագրով ասելը կու տար։

Ամսոյս 17ին թշնամին առաւօտեան կանուխ սկսաւ ասանիկ գնդակոծել գլխաւորապէս երբորդ ու չորրորդ ամրոցներու բաժինները։ Գիշերը շատ ուժգին բերը քաղքին մէջ ձգած էր։ Այսպէս գնդակոծութիւնը նորէն սկսաւ եւ դեռ կը տեւէ։ — Մենք ուժով պատասխան տուինք, եւ թշնամոյն շատ մարտկոցները լռեցուցինք։

Նոյնպէս Սեւաստոպոլ ասելու դէպքերուն վրայ Փեղիսիէ զօրավարն ամսոյս 17ին ու 18ին տուած հեռագրականները ասանկ կը հրատարակէ։ Երեկուան (16ին) Ռուսաց յարձակումը 5 զօրաբաժնով ու 6000 ձիաւոր զօրքով եւ 20 մարտկոցով եղած էր, եւ բնենց միայն էր թէ անոնք բռնած լեռը բռնել։ Ռուսերը Ճեռնայիա գետը շատ կողմերէն անցան։ 2500 մեռեալ ունեցան, 1658 հոգի մեր հիւանդանոցները կը գտնուին։ Մեր կորուստն եղաւ 181 մեռեալ 810 վիրաւոր։ — Այնուհետեւ մը շնորհաւորեցաւ Ռուսաց մեռելները վերցնելու համար։ Ռուսաց կորուստը մինչեւ հիմա կարծուածէն շատ աւելի է։ Մեր ճարտարագէտներուն գործողութիւնները սիրտ որ կը յուսացնեն։

— Իսկ Կորչաքով իշխանը ամսոյս 21ին վերջին հեռագրական լուրը կու տայ։ Երեկ (20 Օգոստոսի) առաւօտեան վեր թշնամին քաղքին վրայ տուած կրակը շատ նուազեցաւ, եւ մեզի քիչ վնաս կու տայ։

Հիւսիսային լրագիրը մեզ ասոնց եւ մեզ Ռուսաստանի վրայ աս անկողմնակալ լուրը կու տայ, ու կ'ըսէ թէ 1500 մեռնողների գնդակոծութեամբ եւ մեռնողաց Սուէապորդի ճամբը կղզիներուն վրայ նետուած ռազմամթերքով — Էնկլիզ հոն անոր գտնուող վառոդի մթերանոցն, որն որ ապահով դիրք չունէր, օդ երեր է։ Նոյնպէս ուրիշ շէնքեր փոխադրեն շինուածներ ալ հոն ճարակ եղեր են։ Բայց նաւերուն նաւահանգիստ մտնելը խափանելու համար շինուած ամրոցները՝ դեռ հիմակ ալ կատարեալ պաշտպանական դիրքի մէջ են։

Երկրորդ մտագրութեան արժանի դէպքն է Ռուսաց ամսոյս 16ին 5 զօրաբաժնով, 6000 ձիաւորով եւ 20 թնդանօթով ըլլած յարձակումը, որուն վախճանն էր գրեթէ ամբողջ Ճեռնայիա գետն անցնելով Չիրքասայի ընտրած լեռան վրայ հաստատուն տեղ մը գրաւել։ Ռուսաց վերին հրամանատարը կը յուսար որ կրնայ Ցաճիկները Թուրքերէրի քով՝ Պարգինիացիներն ալ Գենտուրինիայի քով յանկարծակի բերել։ Պարգինիացիք պատերազմով ալեկ ամրացուած են եւ ընտիր խոշոր թնդանօթներ ունին։ Ասոնք Ռուսաց սասարի յարձակման դիմացան, մինչեւ որ Դաղղիացիներէն իրենց երիւ ոտանաւոր եւ երկու հնձեալ զօրաբաժիններ օգնութեան հասան։

Ասով կռիւը սասակացաւ, շատ արիւնահեղ կերպարանք մ՝ուռնցաւ։ Ռուսերը վիրաւոր եւ մեռեալ 2700 մարդ, Գաղղիացիք 901 հոգի, Ցաճիկներ 750, իսկ Սարդինիացիք 200 հոգի կորսնցուցին։ Հարիւնեներուն կորուստն անոր հոսանք քիչ է, որովհետեւ պատանեկներու եւ ուրիշներ կը պատերազմին եւ կրնային յարձակիլ Ռուսաց մեծ կորուստ ընել ասալ։ Ասոր միայն դնելու է, որ կորչաքով իշխանին պնչաբեկի բանակը նոյն պատերազմին մասնակից չէր։ Նոյն իշխանը Մոլտրովին դեմ բլլալու գործողութեան կը սպասէր։ Իրաք ալ Սիմիրին զօրապետը ծանոյց, թէ որոշուած էր որ ամսոյս 17ին առաւօտեան Դաղղիացւոց եւ Անգղիացւոց մարտկոցներէն կրակը նորէն պիտի սկսի։

Այս գործողութիւնը խափանելու համար Ռուսաց կողմանէ Ճեռնայիա գետին քովերը խոստումամբ փորձուեցաւ։ Ռուս զօրապետին միտքն ան էր, որ Պարգինիի բարձրութիւնեան վրայ տեղ մը բռնէ, որպէս զի անկից, անցեալ տարուան Հոկտեմբերի 25ին բրածին պէս, Պալաքլաւայի վրայ սպառնայ։ Թէպէտեւ նոյն վախճանին չկրցան հասնիլ, բայց Ճեռնայիա գետին աջ եղերքն այնպիսի զօրութիւն մը ժողվեց, որ գաղտնաւորաց զօրապետները խոհեմութեամբ գործելու համար, ամսոյս 17ին, ամրութիւնները միայն հեռաւոր մարտկոցներով գնդակոծելի, առանց նոր մարտկոցներն երեւան հանելու։

Ամսոյս 18ին երկու կողմանէ ալ դիմադարձ եղաւ, որպէս զի կարենան Ճեռնայիայի քով մեռցած դիակները վերցնել, բայց գաղտնաւորաց կողմանէ Սեւաստոպոլի գնդակոծութիւնը՝ Ռուսաց կողմանէ ալ մերձենալու ամրութիւններուն գնդակոծութիւնը կը շարունակուէր։

Ասիայի մէջ ալ Ռուսք գնա Ցաճկաց դէմ նոր առաւելութիւն մ՝ունեցած չեն։ Ցաճիկները Կարսին աւելի իրենց պատնիշաւոր բանակը դրին, բայց Աբուլիսի 26ին Մուրաբիեւ զօրապետը իր զօրքը Արտահանէն եւ Աւմրիէն ժողվելով Կարսի քով կենդրոնացուց, բայց այնպէս որ իր պահեստի զօրքը Քաղիսմանի Ճամբան վրայ կը կենայ։

ԳԱՂԻԱ

ՓԱՐԻԶ· Ամսոյս 18ին Իրիկունը Անգղիացոց Բանդուհին մայրաքաղաքս հասաւ։ Պարիզեան կոյսերը մեծ շքով զինքը դիմաւորելէն ետքը մի եւ նոյն կառքով արքունական պալատը իջան։ Զիկրնար պատմիլ ժողովրդեան խուռն բազմութիւնը, որ քաղքին փողոցներուն մէջ կը վիճակ՝ մեծապատիւ հիւրը տեսնելու ու բարեւելու համար։ Երկրորդ օրը մեծապատիւ թագուհին սկսաւ Փարիզի տեսնելու արժանի տեղուանքը պտտիլ, եւ ասուեստից հանդէսին ալ այցելութիւն տուաց։ Ամէն տեղ արժանաւոր պատիւն ու մեծարանքն իրեն կը տրուի։

ԱՆԳԼԻԱ

Լ ՈՆԴՈՆ, 16 Օգոստոսի։ Երկիւղ չէ մեր մէջ որ խորհրդարանը գոգուեցաւ՝ թագուհւոյն կամքնէ խորհուած ալբոմին գործադրելու ձեռքով։ Ան ամբողջ սովորականէն շատ քիչ հանդիսականք կային, եւ ազատութիւնն հանդիսութիւնն ալ շատ նուազ էր։ Լորտ Փալմերսթընի եւ 50ի չափ պատգամաւորք ներքին սենեկին սրահը մնացին եւ միայն Լորտ ատենապետը խորհրդոնացին նիստերն ուշացնելու նպատակաւ հետեւեալ ձեւով կարդաց։

"Բանեակ եւ պատգամաւոր տիկիր։

Մեծափառ թագուհւոյն հրամանաւ խորհրդարանին մէջ ներկայ գտնուելու պարտաւորութիւնէն զձեզ կ՚արձակենք, եւ միանգամայն կը յայտնենք ձեզի մեծափառ թագուհւոյն չկրնալ շնորհակալութիւնը ձեր եռանդեան ու յարատեւութիւնը համար՝ զոր ցուցուցիք երկրին եւ տարժանելի նիստերու մէջ հրապարակական պարտքերնիդ կատարելու ժամանակ։

Մեծափառ թագուհին մեծ համբաւութիւնամբ տեսաւ որ պատերազմը զօրաւոր կերպով յառաջ առնելու համար միջոցներ գտնելու քանացած առենին՝ ձեր մասնակցութիւնը հատարակութեան օգտակիր եղող կարգադրութիւններու վրայ ալ գործածուցիք։ Մեծափառ թագուհին համոզուած է թէ ասոր վրայ գոհ եւ համբ պիտի՝ որ ըլլաք, որ պատերազմէն բերած ընթացքին համեմատ մեծափառ թագուհւոյն եւ երեն նիզակակցին, Պաղեստինացոց մեծափառ կայսեր կատարութեանց մէջ բարեբախտաբար եղած միաբանութիւնը աւելի եւս հատատուցեալ։ ասոր վրայ ալ վստահ է որ Եւրոպայի ընդհանուր շահուն վրայ հիմնուած եւ անկեղծ հաւատարմութեամբ զօրացուած նիզակակցութիւն մը ասոր տակի եղող գէպքերէն եղան ալ շատ երկար պիտի՝ որ տեւէ, ու երկու մեծամեծ ազգաց, որոնք պատուաւոր բարեկամութեան զգեցեալ իրարու հետ միացած են, տեւական երջանկութեանն ու բարօրութեանը մեծ նպաստ պիտի մատուցանէ։

Սարդինիայի թագաւորը մեծափառ թագուհւոյն՝ Պաղեստինացոց կայսեր եւ Սուլթանին իրարու հետ ըրած գաշնադրութեան մէջ մնալնովը՝ նոյն նիզակակցութեան մեծ նշանակութիւն եւ նոր զօրութիւն տուաւ, ու Սարդինիայի մեծափառ թագաւորին գաշնաւորաց բանակին գործակից ըլլալու համար խրկած քաջ զօրքը՝ սարդինիական բանակին առնն գտնուելուն պատիւ ունեցած մեծ համբաւը հատատուն պահելու պիտի չպակտի։

Մեծափառ թագուհին ուրախութեամբ կը յայտնէ իր շնորհակալութիւնը սն կարգադրութեանց հաւանելիութեան համար՝ որոնց համեմատ իր նիզակակցին, Պաղեստինացոց մեծափառ կայսեր հետ միասին, միաբան գաշնադրութիւն եղաւ Սուլթանին ձեռքը ան միջոցներու տալու՝ որոնց հարկաւորութիւն ունի օսմանեան բանակը աղէկ վիճակի մէջ պահելու համար, ան բանակը՝ որն որ իր թշնամեաց յարձակումներուն դէմ դրաւ։,,։

Լորդ քանի մը մասնական սրինգրութեանց վրայ շնորհակալութեան խօսքէն եւոյ՝ խօսքը գաւառաւորաց դարձնելով այսպէս կը շարունակէ։

"Տեսակը պատերազմաւորաց սենեկի։

Մեծափառ թագուհին մեզի հրամայեց ձեզի սրբատանց շնորհակալ ըլլալու, որ այնպիսի պատրաստակամութեամբ եւ յօժարութեամբ ան պատերազմին համար պէտք եղած գրամները տալու համար՝ զորն որ մեծափառ թագուհին յառաջ տանելու տարուած է։

Մեծափառ թագուհին մեծագոյն կը դատի ան ծանրաբեռնութեանց եւ զոհերուն համար՝ զորոնք իր հաւատարիմ ժողովրդեան վրայ գնելու ինք ստիպեցաւ պատուաւոր տեսած է։ տակայն կը ճանչնայ ու կը յարգէ ձեր իմաստութիւնն ալ՝ որով դուք առանց ազնութիւնները ճարելու տան նոյն բեռներուն ծանրութիւնը թեթեւցուցած էք։

Բանեակ եւ պատգամաւոր տեսարք։

Մեծափառ թագուհին պատուիրեց մեզի ձեզի ծանուցանելու, թէ ինչպէս անկեղծ յուսով տեսաւ որ իր գաշնակցին, Պաղեստինացոց կայսեր հետ, նորերս Վիէննա եղած բանակցութեանց մէջ, գաշնաւորաց պատիւ պահելով ու Եւրոպայի ապագայ ապահովութիւնը հատատելով, պատերազմին վերջ մը տալու համար ըրած ջանքերը՝ պարապի եղան։ Բայց որովհետեւ առ ջանքերը չյաջողեցան, մեծափառ թագուհւոյն ընելու ուրիշ բան չմնաց՝ բայց եթէ պատերազմին ամէն կարելի աստիճան մեծանալու շարունակել, միանգամայն խորհրդարանին օգնութեան, ժողովրդեան այրուելու մեծամտանց ու. հպարտութիւնը, բանակին ու նաւատորմիղին ամէն տեսակ ծանօթ եղած անյողդողդ քաջասրտութիւնը, որոնց նկատմամբ եւ վերաց մէջ ցուցուցած համբերութիւնն ու յարատեւութիւնը մեծագոյն խրախուսիչ միջոց զարմանալիօրէն դիտած է, իր գաշնաւորաց հատատուն եւ անխախտ հաւատարմութեան, եւ ամենէն յառաջ գտանին արդարութեան վրայ ապահովելով՝ իր վստահութիւնը խոնարհութեան գերիերուն ամենակարող ուղղիչին վրայ կը դնէ, եւ կը յուսայ որ առաջիկայ մեծ պատերազմին երբը՝ Եւրոպայի հաստատուն ու տեւական խաղաղութեան մ՚օրհնութիւնները պիտի շնորհէ։

Լանդէաց կանոնութեանց (դաւառաց) մէջ գտնուողներէ ոչ ոք այնպիսի պարտաւորութիւններ կատարելու. եռեւէ պիտ՚որ ըլլաք՝ որոնք խորհրդարանին մէջ գտնուած առենին կատարելու համար ձեր առջեւը դրուած պարտքերէն նուազ կարեւոր չեն։ Մեծափառ թագուհին վստահ է որ ձեր զօրաւոր աղդեցութիւնը՝ ժողովրդեան բարիքն ու երջանկութիւնը յառաջացնելու պիտի գործածէք, որուն համար մեծափառ թագուհին միշտ պատանց հոգ ու խնամ կը տանի։

— Խորհրդարանը գոգուեցաւ եւ բանի մը ամիսներ նորէն պիտի բացուի։ Ուստի Ընդդիմի գոհիմը խնդ մը ժամանակ գործելու ազատ միջոց ունի, որուն մէջ ամենեւին պատերազմի վարչութեան նկատմամբ հարցափորձի մը պատասխան տալու հարկաւորութիւն չունի, եւ չիկրնար ամէն քայլի համար՝ պատասխան տալու կոչուիլ, այլ ատանց արդէլքի կրնայ ազատելը գրուած նպատակին համար ամէն տեսակ միջոցներու բանեցընել, որպէս զի ամէն կարելի տպաւորութեամբ ազգու պատերազմ մը վարէ, ինչպէս որ առնազոյն Լորտը վերջին նստին մէջ յայտնած է։

Խորհրդարանի առաւելութեանը կամ անպարտութեանը վրայ թող ամէն մարդ ինչ որ կ՚ուզէ նէ ըսէ։ տակայն նաեւ անոր ջերմ կողմակիցները կը խոստովանին, որովհետեւ ամէն ժամանակներու եւ տերութիւններու պատմութիւնն ալ կը ստորագրեն, որ երբոր նեղքին գործարանաւորութեան եւ փարեցութեան մը համար չէ, եւ ոչ ուրիշ տերութեանց հետ դաշինք կնքելու համար, հապա ազգու պատերազմ մը վարելու համար գործածուելու երբանակաս. գործել հարկ կ՚ըլլայ նէ՝ չիկրնար ուրացուիլ, որ լաւագոյն է եւ աւելի շատով վախճանին կը հասցնէ, թէ որ կառավարութիւնն տատանին ինքնին գաղանի թելերը բանեցընելու ըլլայ եւ վախ չունենայ որ շատ կարեւորագոյն իրերուն տարաժամ մէջը մտնելով՝ գեռ հիւսկինը կամ բանուածքը չէրմնցած մէկ կամ մէկով թելը փրցուի։

Երբ որ Ընդդիմ գաղանիքը հրատարակեց, Եւրոպան առ տերութիւնին, որն որ Եւրոպայի մէկալ մասանց վրայ այնչափ տատեկ ազդեցութիւն ունէր, կը սպասէր որ մեծ զբաղութիւն մը ցուցնէ։ տակայն Ընդդիմ միջոցներ հիմա միայն մեծ պահանջմունքներ՝ բայց զանոնք կատարելու համար քիչ ջանք ըրած է։ Դեռ իր առջեւը երեւելի նպատակ մը դրած էր, եւ դրդիչ ու ընդունելի միջոցներով անոր հասնիլ կ՚աւղէր։ շատ բան կը պահանջէր եւ քիչ բան կ՚ընէր, տակայն մեծ նպատակներ մեծ միջոցներու կը կարօտին։ Ընդդիմ միեւնոյն հիմա բաւական ժամանակ ունեցաւ փորձն առնելու, որ զօրաւոր բարեկամով մը ինք կրնայ թշնամիներ մը դիմացը չիկրնար ելլել։ Բոլոր լսուած յաղթութիւնները, միեւնոյն Սուէսարքի քանդումն ալ անուանի միայն են, եւ ասիկա նոյն իսկ դաշնաւորք կ՚խմեան։ Իրաք դաշնաւորք իրենց թշնամիներն բոլոր հասցուցած վնասներովը իրենց համար շատ քիչ բան շահեցան։ Սակայն առ ամէնը, որչափ որ մարդ կրնայ գտնել, կրնար եւ պէտք էր ալ որ ըլլար, թէ որ Ընդդիմ այնչափ պարզամիտ եւ անխոհեմ չըլլար, որ մեծ պատերազմ մ՚առանց գոյքի ընել չուզէր։

Ընդդիմի համար իր յառաջագոյն ըրած քանի մ՚աշխարհակալութիւններն արտաքոյ կարգի ճիգ մը չէին պահանջած։ Պաղեստ, Սէլլեն, Սանէ, Հերկուլես, եւ ուրիշ շատ տեղեր, զորոնք օտար երկրի մէջ տարած էր, իրեն այնչափ դժուարին չէին եղած։ կը կարծէր, որ Սեւաստոպոլ եւ Քրանշտատ այնպիսի բերդեր են՝ զորոնք Ընդդիմ չնուաճ չէ, ուստի գիւրաւ պիտ՚որ առնուին։ տակայն նախ՝ մէկ կողմանէ Թուրատան յառաջ դացած է, եւ. շատ բան ալ Ընդդիմանէն տեսնելով սորված է, եւ. մէկալ կողմանէ Ընդդիմ իր նաւատորմիղն այնչափ մեծ բաներ տեղ գրած էր, որ կը կարծէր որ ցամաքային զօրութեան կարօտութիւն չունի։

Ընդ հանուրս մը, թէ անդրիական նաւատորմիղ մը ամենակարող է՝ շատոնց անցած է, ապրիլին ամանդին մարդիկներու դէմ իրարու մտանկած են, փոփոխակի իրենց զօրութիւնն ու ակարութիւնը ճանչցան, եւ անոր հոմանաւ միջոցներու ձեռք զարկին։

Ընդդիմ հզօր եւ կարող տերութիւն մըն է, թէ որ ան մեծ, գուցէ շափազանց մեծ հոմարումը, զոր որ Եւրոպայի մէջ եւ անկէց դուրս կրցաւ ստանալ՝ մեծ զօրութիւն մը ցուցընելով պահելու. ջանայ։ Ասիկայ միայն հիմանական պատերազմին համար չէ, նաեւ ամէն ապագայ ժամանակներուն համար։ Ինգլիսցի նկատմամբ մեծ եւ շատ կարեւոր բան մըն է։

Օմ՚-Պոյլ ֆոռ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ք ԱՐԼՍԲՐՈՒՀ 17ին ամսաթուակիր կը ծանուցանեն, որ Քալերիի պատերազմի պաշտօնէին հանդամանքը դեռ անորոշութեան մէջ է։ Թագաւորը պատերազմի պաշտօնականէն եղած հրամաններուն ալ չիստորագրեր, եւ կ՚ըսուի որ Քալերկիս դրոի ակռիլը ճամբորդութիւն մ՚ընելու համար հրաման պիտի ընդունի։ Մաւրոբորտանիս պաշտօնէից դահեկիցը դեռ գոնկիկա պաշտօնէն հանելու. կը գանդատի, որն որ ժողովրդեան մեծ ոհմանութիւն մը կը պատճառէ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Ա ՆՈՒՇԻՐՎԱՆ շարունակ Բիւլիքէն թրիքեստ հասած ատենը կոստանդնուպոլսէն հեռագրով ըսելը բերաւ։ Նոր վաճառականութեան օրինաց մասնաւոր մը շինելու. համար յանձնաժողովական ժողովը մը գրուած է, շատ արագ մեռեալ տերութեանց քաղաքական մարդիկներ մէջ առնելով։ Էսմէր փաշան Մեծին Թրիքեստիայի բաղանեաց կարգին մեծ ժողովէն հանդիսութեամբ անդրանիկ վեհապետան ձեռքով ընդունեցաւ։ Թէ մայրաքաղաքին եւ թէ գաւառաց պարապի մէջ նորէն երկրաշարժներ եղան։ — Ցրտաշունչն ամսոյս 7ին եկած նամակները կը ծանուցանեն, որ Կարսէն սուրհանդակը չէ եկած, ուստի կը հիմնացուի, որ ատ բերդն աւելի անառիկ պաշարուած փակուած է։ Հաշիւը փոշան 10,000 անկանոն զօրքի գլուխն անցած՝ Երզիրում հասած է։ Արեւելեան բանակին մերձաւոր եւ ստիպողական կարօտութիւններն լրացնելու համար բարձրագոյն Դուռն խաւրուած 7 միլիոն ղուրուշ Ցրտաքրտն հասած է։ Դամբէժէն 7ին եկած նամակները պարբերն գոտուանար վրայ. միշտակութիւն մը չեն բներ, ուստի Պարսկաստանի տերութեան մարդիկները դեռ Ռուսի պաշտպանութեան տակն են։

— Կոստանդնուպոլսէն Օգոստոսի 9ին Ադրիանուպոլսոյ ատանկ կը գրեն։ Ասիայի մէջ Օսմանեան բանակին զարգացումը, գեռ միշտ մերաքաղաքիս բնակիչներուն միտքը կը զբաղեցնէ, ինչու որ թէ Սուէսի եւ կարսի մէջ պաշարուած զօրքը գեռ Մաւրուքիս գոլոգանը դէնքով վերնալու. հարկաւորութիւն չունենայ, այսու ամենայնիւ այս զօրագնդը Երզիրումի հաղորդակցութիւնը կտրած է, եւ. քաղաքին պաշար հասցընելը կը դժուարացընէ։ Օսմանեան կառավարութիւնն ամէն փորձը ի գործ կը դնէ առ բանիս համար մը հոգալու։ իր տարամագրերի զօրքերը մէկ տեղ կը ժողովէ, եւ կը փորձայ գինական խառնուրդ մ՚ընելու, որն որ սրտ օր աւելի եւս հարկաւոր կը տեսնուի։ Գաղղիական եւ անդրիական դեսպանատանց շնորհակալ գիրք է ըլլալ, որ Ռոմիլիոյի տարը միջնորդ եղան 15 միլիոն Գրանք Ռ. Գրան փոխ տալու, այնու դաշտաւ, որ Ռ. Գրան արեւմտեան տերութեանց ունեցած պարտքին առաջին հատուցման գումարը Ռումելիոյ հատուցուն։ Եւ որովհետեւ առ փոխառութիւններուն միայն պատերազմի հարկաւորութեան համար է, ոնոր համար Ռ. Գրան՝ Անդրիայի ու Գաղղիայի կողմանէ գործակալներ պիտ՚որ դրուին առ դրամներուն գործածութեանը վրայ հսկելու։

— Թրիէսթի լրագրին ալ Կոստանդնուպոլսէն Օգոստոսի 13ին հետեւեալ լուրը կու տայ։

"Նոր վաճառականութեան օրինաց գիրք մը յօրինելու. համար յանձնարարական ժողովը մը հասատատելու նկատմամբ հոս կարգաւորութիւն մը եղաւ, որուն պակասութիւնը ամէն տեղի մէջ կը զգացուի։ Ասոր անդամները Սալի Էֆենտիին գահերիցութիւնը տակ՝ են Սայիտ Էֆենտի, Էնֆէր Էֆէնտի, Եանքոյ Իֆիսաէս, Հաճի Պէքիր՝ իրրեւ Ռ. Գրան Գործակալներ։ Պր. Լեմիսիոս Գուլեաց գործակալ։ Պր. Յակոբ Հայոց վաճառականութեան գործակալ։ Անդրիայի կողմանէ Պր. Զաալբրի։ Գաղղիայի կողմանէ Պր. Փերիշոյ որ Լոնժրիլ։ Ա. ոստրիայի կողմանէ Պր. Պայէր։ Սարդինիայի կողմանէ Պր. Բենինոյ։ Բելգիայի կողմանէ Պր. Հենրիկա։ Պրուշի կողմանէ Պր. Թեսեմա եւ Յունաստանի կողմանէ Պր. Ռոսի։

Կոստանդնուպոլսի մէջ եղբի ատենները աւելի Լօմբ Փաշայի վրայ մտադրութիւն կ՚ըլլայ։ որուն արժանաւորութիւնը չէ թէ միայն բարձրագոյն Դրան կողմանէ ճանչցուած է, հապա նաեւ Անդրիայ ոսմն, որոնք Բաղանեաց կարգին մեծ կապ իրեն աւելի, որն որ ամսոյս 12ին բրիտանական դեսպանատան մէջ հանդիսաւոր եղանակաւ կատարուեցաւ։ Ան հանդիսաւորութեան նեղկոյ եղեն մեծ ազնուականներ։ Ինչպէս որ գրեցինք՝ Ռուսիոյ դեսպանը դեռ Ռուսիոյ պաշտօնական դիրքը չունենալով՝ ան հանդիսաւորութեան չներկայացաւ։

նելն, Պր. Թուֆենկ Պաղդիական գեներալը, Պր. Թնքքոյ սարդինիական լեռոյը պաշտօնեան, եւ այլն։ Սերտաբար Լէօմէր Փաշան իր մեծաշուք զօրագեղեանովին երեւցաւ։ Լորտ Սիմրեհիքլիմ տր Ռէտքլիֆ ճառ մը խօսեցաւ, օրուն Լէօմէր Փաշա Պաղդիներէն լեռաւ պատասխան տուաւ։ Գեներալներ քաղաքացիներ տարբ վրայ թագուհոյն հրամանը ծանցց, որուն զօրավարները Սէրասքիր Լէօմէր Փաշային Բալանենց կարգին մեծ կապը կը շարհուէր։ Լորտ Սիմրեհիքլիմ տր Ռէտքլիֆ իր ձեռքովը նոր ապատանի վիզը նշանը կապեց, ուրկէ ալ ուրիշ կախեց եւ հրաժարման սովորական խօսքերը խօսեցաւ։ Բոլոր հանդիսատեսները ուրախութեան մասնակից եղան, որն որ ամ պատճառաւ արուեցաւ։ Հիմա Լորտ Սիմրեհիքլիմ տր Ռէտքլիֆ Լորտ պիսի եղեր, որպէս զի քանի մը անգլիացի վերին պաշտօնակալաց բաղաքեանց կարգը տայ։ Կոստանդնուպոլիս հրատարակուած լրագրաց խմբագիրները կը ջանան որ Տարանելլիի քով պատահած դէպքերուն առորագրութիւնը շարադրանց յուցերնեն։ Հանդարտութիւնան մէջ փարած բնակիչը քանի մը ասրձնանակով եւ գոչունով զենաւորեալ անձինքներէ շատ շատ խռովեցան։ Պիտիոյն զօրագեղը անունցեալ քանի մը հոգին պատժեց, որոնց մէջ 150 ընկերներն անմիջապէս յարձակողական եղանակաւ բռնուած ընկերներուն աղատութիւնը պահանջելու սկսան, բայց զօրագեղին զօրաւոր եղանակաւ ընդհանուրին վրայ փոխան։ Եւ սկսան տեղացի բնակիչներէն ծիերնուն հանոր գալի եւ իրենց հանոր հոյ պահանջել։ Դիպնպէս քաղաքին մէջ պատահածներն այնչափ մեծ բաներ չեն, եւ հանդարտութեան պահպանումը հանոր զանազան միջոցներու ի գործ կը գործուին։

Կիպնպէս Գուրնալ Փը Քոնսթանթինոպլ կը հաստատէ որ Տաճկի զօրաց Թրիքիզիի տարատարձներէն կրած պարտութիւնն եւրոպական լրագիրներէ չափազանց մեծցուցեալ հրատարակուած է։ Տաճկի զօրքը 15,000 չէ կ'ըլլար, հապա միայն 2000։ Ան կարիճ մարդիկներով Մուստաֆա Փաշան 15,000 ապատարձաց վրայ յարձակեցաւ, եւ միանակ անոնց ատարիկ բաղմութիւնէն սարսուեցաւ եւ քաշուիլ։ Այն իսկ ապատարձութեան հանգամանքը սատարիկ գրգռութեան մէջ ցուցուցաւ, որն որ եւրոպական հիւպատոսներուն միջամտութիւնովը խաղաղցաւ։ Բայց արդէն զի ամէն գէպքերուն առջեւը ունուի, Բարձրագոյն Կառը հետեւակաց Գուսնարտակ Թրիքիզիս իրենց, նոյնպէս թուղուլ կուսակցոյ զօրաներան ինք զինք մեծարեր։ Սուլթանին պատրաստացուցուց իր զօրքերը Թրիքիզիի խաղաղութիւնը նորէն հաստատելու։

— Մարսիլիայէն Օգոստոսի 21ին Ամոյ նաւուն կոստանդնուպոլսոյ 13ին լրերովը նոյն քաղաքն հասնելը հետապրով կը ծանուցուն։ Մասլաքի բանակը 50,000 գաղղիացի զօրաց պիսի հասնի, որոնցմէ մէկ մասը Մասլաքի ունոյ ջրերու քով իսկ մէկալ մասը Տաուա Փաշայի քով պիսի ձմերէ։ Քանանդրէլի դնդապետը մեծ արտարանքով էրզիրումն ամրացնելու եռեռեռ կ'ելնոյ։ Հոս միայն ոսմանկ կոնոնաւոր զօրք կը պակսի։

Մարսիլիայէն Օգոստոսի 21ին եկած օրիշ մէկ հեռագրական լուր մը կոստանդնուպոլսէն 13ին առած լրերուն համեմատ կը ծանուցանէ, որ մեծաւոր Սուլթանն աճրդի եղանակաւ կոստանդնուպոլսէն ինչնէ։ Պուրբէշ երկաթուղագիծ մը շինուելուն հաւանած է։ Պր. Պենեսեմիի՝ Դաղդիայի յատաքուան գործակալը Եգիպտոս երթալու ճամբայ ելաւ։ Փրնս դ'Օրլէանի լրագրին թղթակից մը Էրզրումէ շատ մանրամասնութիւն մը կը ցուցընէ, որմէ հետեւի թէ ոչ զանը — սաղ նեղած եւ Զին-չայ ձորը բռնած են։ Հաճիս Փաշան Պայազիտի (Բայազիտ) կը կենայ, սակայն իրեն զօրաց պաշար կը պակսի։

Կոստանդնուպոլսոյ մէջ փոքր ասիական պատերազմին համար տաճկական զօրաւոր ժողովի յատակագիծ մը կը շինուի։ ասոր վերաբերեալ զրքը Վասնա պիսի կենդրոնանայ։

— Պրուսայի մէջ անդադար երկրաշարժներ կ'ըլլան։ բաց ասկից կերակրեղինաց քիչութիւնը եւ օդերուն վատառողջութիւնը ստեղ իմանալ։ ան անդ կը պատճառեն։ Ամոտ-էլ-Բաաէր գիւղ իր կալուածներուն մէջ կը կենայ ու իր աւարութիւնը շատ վատուած է։

— Սիսիական պատերազմին նկատմամբ Թրէնոպ լրագրին թղթակիցներէն մէկը Օգոստոս 8ին Տրապիզոնէն ուրիշ այլեւայլ լուր կու տայ։ Ան լրերուն նայելով ռուսական 12,000 զօրաւոր զօրաբաժին մը Սուսուլով զորապետին հրամանատարութեան տակ Քեմպրիքէշիի քով առանց եղեւերի ընդդիմութիւն մը կրելու իր հակառակորդը ցիրուցան ընելով դեպ ի Էրզրում կը քաշէ, որմէ 3 ժամ հեռու բանակած է։ Էրզրումի ամրութիւնը թէ օգտագործուած է, բայց ռազմամթերքն ու պաշարը պակսելուն կը կարծուի որ երկայն ատեն չկրնար թշնամւոյն դէմ դնել։ Էրզրումի կառավարը մարդ մը թող չիտար որ քաղաքէն դուրս ելլէ, եւ ամէն չափահաս մարդիկը զէնքի կանչէց, որպէս զի երթան Էրզրումի Հանող Տիւրէնքի անուն լերանց դէմ պաշտպանեն։ Հոն կեցող 10,000 անկանոն զօրքին շատ կը վախցուի։ Տրապիզոնէն Օգոստոսի 6ին եկող լուրերը կը ծանուցանեն որ Կարս դեռ միչեւ հիմա Ռուսերէն պաշարուած կեցած է։ Պարկոպները աւելի եւս պիսի ամրանան եւ պահակապան զօրքը միչեւ ձմեռ պաշար ունի, այնպէս որ քաղաքը միչեւ, նոյն ատեն պաշարանելու մեծ յոյս կայ, ձմեռն ալ Ռուսերը ցրտուելեանց չկարենալով դիմանալ եւ կը դառնան։

Կարսէն Յուլիս 24ին կը ծանուցանեն թէ Էրզրումի կողմերը փիրտերն, ինչպէս որ կը կարծուի՝ Ռուսաց հետ խաղաղ մէկ ընելով ճամբաները շատ վտանգաւոր ըլլան են։ Տրապիզոնի մէջ կը խօսուի որ, Ռուսերը միչեւ Զին-չայ յառաջ քաշելիք են։ Ասոյգ է որ սամանեան զինուորներն ու զրապետներն իրենց պարտքերը կը կատարեն, բայց հաւանական չէ որ կարենան իրենց տեղերը պաշտպանել։

Թէոֆիլոս Լոնդրէն նորագոյն լուր կը ծանուցանեն, որ Մուրատիւ զօրապետը Կարսի հրամանատարներուն առաջարկեր է որ եթէ 10 օրուան միջոցի մէջ անձնատուր կ'ըլլան՝ պահակապան զօրքը ազատ թող կու տայ որ ելլեն երթան։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՐԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԷՆ հեռագրով հետեւեալ լուրը Վիէննա հասած է, զորն որ Վիէննայի լրագիրը առանձի կը հրատարակէ։

Սուլթանորիէն ուղղակի հասած լրերուն նայելով գաշնադրաց նուաստացնելն գնդակոծութիւնը ոչ քաղաքին բերդերուն եւ օր ալ մարտկոցներուն վնաս մը ուսած է։ Քսան տուն կրնի ուրեն — ասիկա է թշնամւոյ քաղաքին վրայ ձգած 20,000 գնդերուն ու ռմբերուն արդիւնքը։

Ռուսերն 40 մեռեալ եւ 150ի չափ վիրաւոր ունենան որոնցմէ 100ը ծանր վիրաւորուած են։

— Տոնտիկ, 24 Օգոստոսի։ Պրէր շրջենաւը, որ ամսոյս 21ին Դարդինէլն ելած էր, այսօր հոս հասաւ։ Եւ լուր բերաւ որ գաշնադրաց նաւատորմիղը դեռ Դարդինելի եւ Գալիպոլիսի առջեւն էր, միշտասիի ոչ մանի քան մը պատահած չէ։ Թնդանօթակիր փոքր նաւերը եւս կը դառնան։

— Լոնտոն, 24 Օգոստոսի։ Պարոնին գոնէ իրարու ոսոյգ կը ծանուցանէ։ Լէօմէր Փաշան անպատաղ աղեկ կարգաւորուած բանակով մը Ադիանոպոլսի ունի։

— Փարիզ 24 Օգոստոսի։ Դարիպէն Իշխանը, Բաղանեաց կարգին մեծ խուռը ընդունեցաւ։ Նոյնը ընդունեցաւ նաեւ Բանրագիր գօրագետը, որ Խրիմէն Գաղդիա կը գառնայ, եւ Ցելոկոյսի անդամ անուանուած է։

— Փարիզ, 25 Օգոստոսի։ Փէլիսիէ զօրագետին ամսոյս 23ին տուած պաշտօնագրին նայելով Ռուսերն գաղդիացւոց ականհատներէ մղուելով հինգ ականներ դիւնկցուցին։ բայց ճայթիւնը չի յաջողցաւ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՔԱՔՈՑԱՂԱՂԱՑ ԱՔՊ

ԱՆՆԱ

ԿԱՄ

Թարգմանեալ մէջ Էմիլ Զոլա-ին։

Ժ.

«ԼԱՒԱՐԴՈ, ամբողջ կարգապէս . . . . Կարիս ձեռքիս վրայ կեցած երկոյն ուսեն լայն հօրաքեւրդու

անանկ կ'խնամամ, Մարիամ, անանկ չէ, հարցուց Աննա։

— Պ՞ոխիամ, սիրելի՛ օրիորդ։ ամենէն աւելի գժուարը ան կու գայ որ ձեզի քաջալերութիւն տալու խոսք մը չեմ դաներ։ Խոսիլ որ կ'ուզեմ, անանկիցուկս լալս կը բռնէ։

— Լայէ։ Մարիամ, իմ ամենէն մեծ սրտմտութիւնս ան է որ լալս գուն չես գիտեր։ Վիսցած ըլլաս որ ես իմ վրաս այնչափ լաւ չունիմ, որչափ որ ան մարդուն վրայ ունիմ, որուն համար բոլոր որ բոլորին մեռելը բոնած ես։ Ը՞ղ մարդը դուն ուրանա։ Ի՞նչվուս մարդ է։

— Լա՛յ, ուրայ ու նայեցայ ալ, ողորմ մարդ մը է, մանկ ոչէս չիասոր։ Քիչ մը տարաղաղ է, բայց մոռերուն մէջ հնարանք չունի, Հաստատուն քաջուած մ'ուս արի կիրպարանք մ'ունի, մեծ կարգա ապրելիներովը նայած ասոնց կարծես թէ կ'ուզի բան։ որ Ընտ վրանոր։

— Հազնուար, հարցուց Աննա գոգալով։

— Հոգած հոգուսոր սարսուրդս չկայ որ իրենը չէր։ որովհետեւ յայտնի բան է որ ինչ ողորտանան պարտն մէն է։ Լաս ամենայնի երիրագործներուն հագածին նման մոխրագոյն բուճիոն մը հագած է։

— Ընիկու է։ իմ հայրս է։ տարակուսելու տեղ չկայ։ Ո՞հ։ դինչ չտեսած պիտ'որ մեռնիմ։ . . .

— Իրաց ընտ կրկարծէր թէ ձեր հայրն ըլլայ, հարցուց Մարիամ Աննային ձեռքը բռնելով։

— Լայ։ Մարիամ, քու բանաձեւերուդ նայելով՝ շատ կրնար երիրայիլ, որ անիկա ըլլայ։

— Ինանի է նե, կը տեսնէր։ ոչեղը է որ տեսնիր։ Եւ ան գիշեր գոնիկու ձեզի կը բերեմ։

— Ա՞ստղի մէջ կ'իյնան, բաւ Աննա տարտարով եւ սրտխոսթիւնամբ խառնած։

— Խանի մ'ալ մէջ չեմ իյնար։ Երբոր ուզեմ նէ բանալիները ձեռքս են, ուզիչերը հօրս քնացած տունը դիւրով կը բանան։ Հիմակու հիմա մեռք բարով, կես գիշերը կը տեսնուիմք։ . . .

Աս խոսս ու արտորոյսով եկաս գնաց, մանաւորով որ ըլլայ թէ Աննա ընդդիմանայ։

Նոյնպես որ սրդէն կրնայ մտածուիլ, նոյն դիշերն Աննա քնաս չունիր։ Գոնէ փայլիկան մը հայրը պիտ'որ տեսնէր ու հետեւեալ օրը գուցէ այլ ընդ միշտ անկէ պիտ'որ բամտեաներ։ Յակոբ տեսանելն պիտ'որ մեռաս։ Աննա եկաս դիտմամբը գնացած տեղէն հանելու ծրար մ'ըստս ու իր սրտմտարար թիւնները ընդունելէն ետեւ ակտս մտածել թէ ան ամէն բան որոն յանձնէ։ Մարիամ, սայպ է, աս աստուն ընդունելու արժանի էր։ բայց թէ որ Ռամմն խանանայ։ Վերջապես բան մը չկրնալով ոյանչ, միտքը դրաս որ վերջին փայրիկանս հասած ատեն ունեցած ապդեցութիւնն հաստատ դարձէ։

Գիշերը ժամ տասներկու կը զարնէր, երբ հանդարտիկ մը բոնտոնի դուռը բացուեցաս։ Աննա գաղտագաղտ ոտք եռս անկոչենի փայ կախուած կեցաս։ Մարիամ ներս մտաս ու մատը բերանին վրայ դրած նշան կ'ընէր Աննային որ լռս կենայ։ Աննային եռեւէն երիկ մարդ մը կաս դաս։

«Հոյլ բան. Աննա՝ յաւաջ դարձ։

— Կամաց, լռաս Մարիամ դած ձայնով։ Ժամէ մը եարը նորէն կու դամ։» Ա՞ ըսելով դուրս ելաս ու ձեռքի կանթեղը դրան առջեւ դնանի վրայ իջուցաց։

«Աղջիկս, բաս սենեակիդը, որս որ գնա հեռաս կը կենայ, դիս ուզեր էք, ահա եկայ։»

Ա՞ ձայնն Աննային բոլորովին ուրար գալով, մեկէն պառաց։ «Անանկ է նե, դուք իմ հայրս չէք, իմ սիրելի հայրս։ Ո՞հ, Տէր Աստուած . . .»

— Աղջիկս, ես բարեւաց եմ։ կարծելի թէ, դիտնալով որ մարդս ոչիսոր գաստիկը իմ պաշտօնս ուզեսիսան հարկաւորութիւն ունեցիր էր։

— Շնորհակալ եմ։ Հրամանդար հաստատիր ու կերպարանքը վրայ թնդի տրուած տեղեկութիւնդ նայելով՝ կարծելի որ իմ հայրս ըլլաց, ու անոր համար քովս բերիլ տուի։ Բայց թէ որ գուք թնդի մարդկային ուրիշութիւն չէք տար նէ, Աստուծոյ հեռ միրաբանութիւն ու խաղաղութիւն ուրախութիւնը տարիս հաղորդէք։

— Այ տեսնեմ՝ լռաս Աննան, որ իմ ոգիս բարեկամիս Պր. Ելրիմրցին արժանի դուստրն էք։ գնենք անանկ կը գտնեմ՝ ինչպես որ կը բաղձայի։

— Հայրս կը ճանչնա՞ք։ Վարպարեա։ Ո՞ր է։ ինչ ըրին։

— Հայրերդիդ դէս ոգաս է, ու կարուած մը գաղտնուած պահուած է, ուր որ եռ ու ինչ ապատանութան գտած էրնը, ու ան ուրեմով իրարու հետ մեծ բարեկամութիւն ունեցանք։ Դիտնալով որ դինք ամէն կողմ կը փնտռեն՝ քանի մ'օրէ վեր ու կամքդ չեկաք։ Էս երեկ երիկոն բանուելուս, երբոր հոգնելիսի մը ժամ իմ պաշտօնս կը կատարեի։ Դիսցէք որ ձեր հորը քաղաքուած ունդը ծանեմ չէ։

— Ինչ երջանիկ բար։ Հայրս ազատ է։ ուր ըլլալը չեգիտցուիր, կրնայ անանց ձեռքէն ազատիլ։ . . . Իսկ հօրաբոյրս, իսկ եռ։ ան դանիկա մէյ մ'ալ պիտ'որ չտեսնենք։ անանկ չէ՞։

— Լրբոր ան աղջիկը, որն որ ձեզի հետ շատ բարուանեցած կ'երեւայ, եկաս դնս ձեզի կանչելու, խնդրայ որ ախաչ հանդիսացած բան մը կոց։ բայց ձայն չհանելի, ինչա որ ոս բանիս մէջ Աստուծոյ մոռ ուռայ, որն որ դնս ձեր քովը կը կանչէ։ գնեկ գործարանը։ Համար։ Աղջիկս, քայլ մասնաբանիդ երկիրը փերացուցէք։

— Ինանկ է նե, ուշնարհ բիս փայլեմնի մ յոս չկայ, բաւ Աննա, ոկոր ձայնով մը։

— Ընդ, աղջիկս, բաս քահանան, անանկ բան մ'ըսեր։ ոչ որ գԱստուած կը ուրէ, մեշտ յոյսն իր հետ ունի։ Լաւագոյն հոգեշահ խրատներով գանիկս գործարանս ու անոր հոգին լաւագոյն դիմանի մը մէջ խոնարհէին եռաս։ որհնեց զանիկս բանալով «Աստուծոյ խաղաղութիւնը հետերնիդ ըլլայ, աղջիկս։ Բայց, բաս մեկէն քահանան կամաց, գոգ հոս մնանակ չէք, ուրիշ մեկու մը ընդառաջիներ կը ըսեմ։ Կանիկնն ասաս ու անհոգնելի մտաս, որուն վրայ Յակոբ խորունկ կը գնուեր։ «Ա՞ս ազան ինչ է։ հարցաց։

Աննա կարելի եղածին չափ հանգստաս կերպով պատմեց ամէն ոմ։ բոլորն ու ինչպես հոն գալը։ Քահանան Աննային դիտաբերին վիճակին խնամարարները բնդունեցաս։

«Պատրաստած ծրարիդ ինծի տուէք։ բաս։ ես մեկ թղթ մ'ունիմ։ . . . որուն ինծի ուղղած սէրը գիտնալով, ոտարհալ եմ որ կ'ընէ չըներ մեռնելէս յետոյ գնս մէյ մ'ալ կը տեսնէ։ Ան ատենդը իրեն կը յանձնեմ՝ ու անիկա ազան կը հոգայ միտքս։ որ ուրիշի ձեռք յանձնէ։

— Բաւէ աս թղթերն ու ան գոհարները։ Քիպրիանոս տեսնելու բլլալնէ։ իմ վերջին բարեւս ալ խառ բերցէք հօրս։

— Նայեցէք որ արի ըլլար, աղջիկս, մեռաստանդ թէ որ վերադարձ բան հասնելու ըլլայ։ Ձեր հայրը հիմակ պահուրտած տեղէն չուզեր երթալ, որպէս զի գանիկս պատշաճ բարի դիդայիները վատանգի մէջ չձգէ։ Բայց երբոր իմանայս ըլլայ որ գձեզ պիտ'որ պատեն, հարկաւ ամէնայ մի կը դանէ, ուրէն վատանդ ոչք ուտելով, մէյ մը ձեզի հետ տեսնելու։ . . . Աստուծի զորութիւնն խնդրելէք, որ աս վերջին փորձին մէջն ալ իրեն հաւատարիմ բլլայ, որուն գձեզ պատրաստուելն իմ պարտքս էր։

— Ինանկ է նե միկուղ պիտ'որ մեռնիք, բաւ Աննա խորունկ ձայնով մը։ Լրբոր նոստս. գտնի մը ոգ դիր դրեց ու քահանային ձեռքը տարաք լաս։ «Ինիկա ոգուն՝ իր հօրը հայրենեաց մէջ դեռ ուներած ազդուկանութիւնն հայտնէ է։ Ան ալ հրամանոյր տաս ու բիչ բանելուս քովը դրէք։

Մարիամ նոյն վիճակին ներս մտաս։ «Դրեթէ որ բարով, հայր, բաս Աննա, ինծի հանար ալօթեցէք։

Ինաք բարով, աղջիկս։ գուտերարանի խնամ, բայց վարձին ալ դնդիրի է։ Աստուած հեռերնիդ ըլլայ։

Մարիամ ուռաս. քահանան, որ նորէն անոր խուրը տանի։ խոնարհ բանալին որ գուռը բանայ, բայց վրան ոտակոտ մ'եկաս նոր գուռը չէր բացուեր։

«Վեռալ բանալի խոնարհած պիտ'որ ըլլայ, բաս քահանան։

— Ընդ, գարան, բանալին ասիկա է։»

Երբոր քահանան ուռաս որ ադ ջիկն սրտաբրդ կարգի ապատարի մէջ կ'իյնայ, ինչա որ ակամնջին ձայն մ'ելկած կը կարծէր։ բանալիներու փունջը ձեռքին ուռաս։ ու քանի մը բանալի փորձելէն ետեւ, վերջապէս գուռը բացաս։ Նեռ մտաս։ Մարիամ ալ չուտ մը գուռը վրայէն գոցեց եռաս գնաց։ Ընդարձին որ մտաս։ սկսաս մտմտալ թէ ինչպես եղաս։ որ այն բանալին, զորն որ ապահովութեան համար միշտ ձեռքը բռնած էր, գուռը չբացաս։

«Ո՞հ, գուռդ մեկէն բարձր ձայնով, ոխակ գուռ գոցի, ձախ կարման գուռը գոցի։ . . .»

Ա՞ ձայնին, մայրը քովը վազեց։ Մարիամ։ բաս։ ձախ կողմանս գնա՞ն ինչ է։ հայրդ ու դին վախցուցիր։ տեսած երազդ ինչ է։

— Ընդ, մայր, երազ չէի տեսնիր։

— Ինչոր մայրիկ ալ կը զոգաս, ի՞նչ բան։ գիտնալ ալ կը զոգաս, ինչ բան մը։ գիտնալ ալ կը զոգաս, ինչ բան մ'ունիս։ Ռամմն, կամիչ էրիանդը, ճրագ մը վառէ, կարծեմ թէ Մարիամ հիւանդ է։

— Կ'ուզաչեմ, մայր, հայրս մի վերցրեր։ Հիւանդ չեմ, ու թէ որ ճրագ բերիր, քանդ կը վախցի։

— Ինանկ է նե, քանդիր։ եռ պարէս դի հանգարտ ըլլաս, ահա քովդ կը պատեմ։»

Մարիամ թէպէտ արտաքուստ հանգարտութիւն ձեւացուց, բայց ներքուստ ուրիշ անհանգիստ եղաս մտքը իր քովը պառկելուն համար, որպէս զի տեսնէ. անոր անկարելի եղաս իրեն նոպան դեր եղեալ ու լրած սիրամարդը շիտակել։

ԱՄԻԵՆՏԱԼԱՑ ԽՕՍՔԵՐ

Մարդոյ չենք կրնար բախտին հրամայել։ բայց ասելի եռս մեծ բան մը կրնանք ընել. այսինքն՝ անոր հրամանքու աջեռնեալ։

Լաւու ապրանի է ան մարդը, որն որ կը մեռնի՝ ասանց դրու եղար. արժանի բան մ'ընելու։ եռ ասանց կարդ ապրս արժանի բան մը գրելու։

Դիոգենէսեան ճամբան անանկ գառիսայր է, կ'ըսէ քաջ քաջալերագէս մը, որ մարդ ուզած տեղը չիկրնար կենալ։ շատ անգամ իր դիտած տեղէն անդին կ'անցնիս ու նոյնանոյն մրմնջիկը սատակի գտանելու կ'ելլես։

Պատմութիւնը անցած դարերու լաւագոյն է, ու մարդուն անհատաստութեան եւ Աստուծոյ կարողութեան մեծագոյն լիշատակարան։ Հարկաւոր է կուռամարու թիւանց, որոնց կուռափրելի կը ուզենին։ օգտակար է արձանագրաց, որոնց անպարծին համեմատութեամբը դարերին վրայ ընդարձակ տեսութիւն կու տայ։ Նպատակաւոր է առարինեալ, որոնք գարձերէն պատմառելու կը տեսանեն։ դուստրնորի է պարապոյներուն, որոնց ալ բրին առ ՏԷ. ոգեր, տերու թիւններ ու թագաւորներ կը ներկայացուին։

Բախտին դատը պարզիկ է։ Որպէս զի մեկը մեռնի՝ պէտք է զլաբին ու կանակը ապրիկ մը ունի։ Իսկ քարտ պարտուններն ոչ քարտ ծառերուն կը նմանին, որոնց կիսատարը մինակ ոստիներն ու տոգառնները կրնան նկլել։

Մեծ խշման մը կ'ընէր։ Ու զանց չեմ կրնար ընել, բայց պատուականաւ թիւնս կրնամ ընել։

Աշխարհքիս մէջ ամէն բան իրեւ աւերակ է։ Բայց մէյ մը ամենէն մեծ աւերիցս։ Ասոր։

Թէ՛ իշխանոյ գանձն ու թէ ժողովրդոյ մեծութիւնն ահագի մէջ է։

Մարդասիրներն սառանց երկրագործներու. չեն կրնար ապրիլ։ բայց երկրագործներն առանց մեծամարդներու կրնան ապրիլ։

Բարի գործքի մը փարքին եռաս, երբեմն աւելի մեծագոյն բարեգործութիւն աւելի յաստ կու դայ, այսինքն՝ երբ որ մարդ նոյն բարի գործքն ընելուն համար միւս կը կրէի Լաւանկ բան է Պիոս Թ։ Քահանապետ։ Կոչեմ։

Տխուր ու ամէն տոլի փոքառութիւն մը կ'ապարդանան ամէն գործեր։ եռ ամէն ժողովոյ։ որ մարդ կարէ ապրիլ։ ինչպես եղաս մեծ մարդիկներու նկատմամբ անիրաւ է։ Հասարակօրէն մեծ մարդիկ ան տանն դատարկ կ'ուռանն, երբոր իրենց մեծութիւն մինակ անօգուտ փիսյութիւն մը կրնայ ընդունիլ։

Հանգարտ մը անարդանք կը նայի ոչն չիրենեռուն, ուրանք մի միայն հոգ եղող անձանց կանոնուած են։ բայց իրեւ նաւբարան կը յարգի այն անարանցի քարը, որն որ արդար մարդու մոխիրը կը ծածկէ։

Գոնիկամ, աչքդ մի շարդեր երեւակայական փառայ պարանաւութեամբ։ Ամենէն աւելի բարիք ծառերն, ամենէն աւելի շանթ է պարուսեալ փառանդի մէջ են։

Բոլոր դարձքերուդ ազգերը քու մէջդ ու ոչ թէ ուրիշ ներուն վրայ պիտ'որ ըլլայ։ Աչքս կը երեւ։ Ամենէն քու։ արդեաց իրոյ ու գաստ որդ է։ Զարագործներ կան։ Փերի ոգուակոր են։ թէ որ անոնց ընդարձակ քանի առաջնութիւն հոգիներու չեր ըլլար։ Ազգասիրներուն փրայ տարուն կ'ընեն։ Դանանէ բնութիւնն։ որն որ ամէն բան մարդ կան կու տայ ու անոնցմէ բան մը չկրնար։ Բայց ինչ ընեմ նոսիտարերը, կ'ըսեն։ Դոսիտարներ նոսիտարին անարգանք կը հայցնէ։ չ'թէ նոսիտարներ։ Զրպարտութիւնն ինչ ընեմ կ'ըսեն։ Շնորհակալ եղիր Աստուծոյ որ քու թշնամիներդ վրադ չար խօսքու հատար կը պրպտուտրին ստուգութիւնն գիտնար։ Բայց ամենքը։ Ընդաւ մարդու հատար ուժմ կայ։

Հարատեւութիւնը հաստատակամ գնդրդիկ ամբարտաւանն կ'ընէ։ որանք հանանալն, աստուծութիւնն ու ձիրքերը կարհամարհեն ու իրենց շնորհներնը կը գնան գած բարհամարհ ընեն։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

1855 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 21 (9)	22 (10)	23 (11)	24 (12)	25 (13)	27 (15)			
Ամստերտամ 100 հոլանդ. փր. տրժ. փիաստր	—	—	94¾	—	—	95	2 տարիս	տեսակ. նոյնը
Ա. կայսրի 100 ընթացիկ փիաստր	115	115	115	116	116	116¾	½	〃 〃 〃
Լոմբարդիայ 300 Պիեմոնտ. լիրա	—	—	—	—	—	—	2	〃 〃 〃
Լոնդոն 1 փունտ ստերլին	11,11	11,10	11,10	11,13	11,13	11,13	3	〃 〃 〃
Համբուրգի 100 մարկ պանկոյ	84	83	84	83½	84½	85	2	〃 〃 〃
Մարսիլիա 300 ֆրանկ	—	—	—	—	—	135	2	〃 〃 〃
Սիրաս 300 սա տարիներան լիրա	114½	114½	114½	115	115	115	2	〃 〃 〃
Փարիզ 300 ֆրանկ	133¾	133¾	134	134½	134¾	135	2	〃 〃 〃
Ֆրանքֆուրտ սա Մայն 120 ֆլ.	114½	115	115	115½	115½	115½	3	〃 〃 〃
Կ.-Պոլիս 1 ասաղար. ոսկի. փիաստր	փարա	—	—	—	—	128	31	տր 〃 〃
Պուքրէշ 〃 〃 〃 〃	—	—	—	—	—	234	31	〃 〃 〃
Վերաշուռ (Մոնիս	21	20¾	20¾	21	21			
ՕՐՔՈՒՆ (Արծաթի	17	17¼	17	17½	17¼	18		